OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DiDAi4!

Možnosti podpory žáků s odlišným mateřským jazykem

Mgr. et Mgr. Tereza Švandová
Katedra českého jazyka a literatury, PdF MUNI

ŽÁK-CIZINEC

Za žáky-cizince označujeme v českém školství žáky, kteří mají jiné občanství než české. Děti cizinců pobývající v České republice (ČR) totiž přejímají status cizince podle druhu pobytu svých rodičů. Osoby cizí státní příslušnosti podle druhů pobytu dělíme na osoby s dlouhodobým pobytem, s trvalým pobytem a žadatele o azyl či azylanty. Škála dětí-cizinců je velmi široká od těch, kteří se v České republice narodily a čeština je pro ně rodným jazykem až po ty, kteří do ČR přijely v pozdějším věku a s češtinou se setkaly poprvé až ve škole.

ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘŠKÝM JAZYKEM (OMJ)

Termín OMJ zahrnuje jak některé děti/žáky-cizince tak i děti, které mají české státní občanství, ale disponují žádnou nebo omezenou znalostí češtiny. Mohou to být jak děti českých rodičů s českým státním občanstvím, které dlouhodobě pobývaly v zahraničí, tak i děti žijící v České republice, které v rodině a s rodiči komunikují jiným jazykem.

3 NUTNÉ INTERVENCE

Děti a žáci cizinci se potřebují v pro ně nové zemi cítit přijaté, v bezpečí a vítané. Důležitou roli hraje navázání vztahů, psychická pohoda a vědomí, že se mají na koho obrátit. Chtějí se naučit jazyk, který jim umožní nejen komunikovat, ale také se postupně integrovat v oba světy, cítit respekt k místu odkud pochází k tomu, kde aktuálně žijí.

Nejdříve musíme umožnit kvalitní intervenci ke kulturní a psychické podpoře, díky které dospějeme do budoucna k podpoře akademické.

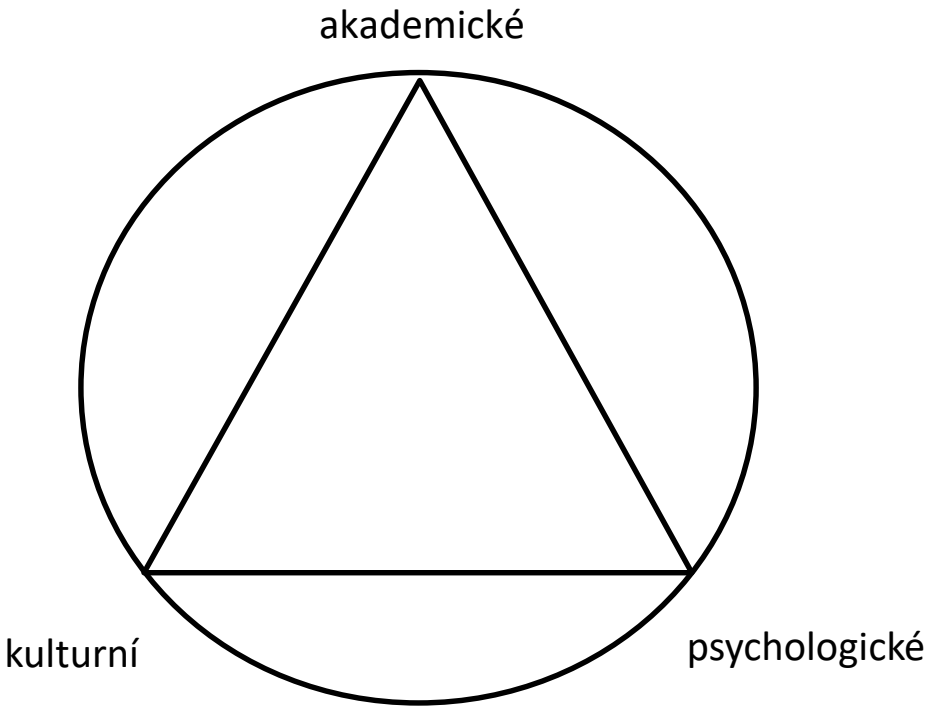

MATEŘSKÝ JAZYK

Jeho znalost získáváme přirozeně, postupně, nápodobou, je to jazyk, kterým mluví naše okolí. Vedle označení mateřština, popř. mateřský jazyk se v odborné literatuře můžeme setkat s pojmenováním první jazykový kód (L1), rodný či výchozí jazyk.

CIZÍ JAZYK

V protikladu k mateřskému jazyku lze postavit jazyky nemateřské, resp. cizí, tj. jazyky, které se učíme pro zábavu a především pro komunikaci s okolním světem.

DRUHÝ JAZYK

Jazyk, který se stane „druhou mateřštinou“ osoby, která se rozhodla žít v odlišném než jejím rodném jazykovém prostředí a potřebuje znalost jazyka tohoto prostředí k životu. (= děti/žáci/studenti/osoby s OMJ)

MOŽNOSTI PODPORY ŽÁKŮ-CIZINCŮ

Právo na vzdělání, a po dobu plnění povinné školní docházky povinnost, mají děti a žáci-cizinci, kteří v ČR pobývají po dobu delší než 90 dnů, nebo jim byl udělen azyl, vízum za účelem strpění pobytu nebo za účelem dočasné ochrany.

Za děti a žáky-cizince jsou považovány děti, které nejsou občany ČR, tj.

- děti státních příslušníků jiného členského státu EU, včetně EHP a Švýcarska,
- děti cizinců s udělenou mezinárodní ochranou,
- děti cizinců z třetích zemí.

Od 1.9.2021 vešla v platnost úprava vyhlášky 48/2005Sb. ŠZ **o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky**.

MOŽNOSTI PODPORY ŽÁKŮ S OMJ

- Tato skupina může být do jazykové přípravy také zařazena, pokud je místo ve skupině (nebo navýšením počtu dětí ve skupině, pokud je to pedagogicky ještě únosné). Nárok na jazykovou přípravu jí ale nevzniká!
- Lze pro ně využít podporu z §16 školského zákona.
- Žáci s OMJ (cizinců nevyjímaje) mají nárok na základě nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka na podporu až 3. PO*, rozhodne-li o tom vyšetření v PPP.
- V rámci 1. PO je možné vytvoření plánu pedagogické podpory a poskytnutí pedagogické intervence.

** podpůrnými opatřeními rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.*

METODICKÉ MATERIÁLY

Z MŠMT:

- Metodický materiál mšmt k poskytování bezplatné jazykové přípravy v předškolním a základním vzdělávání od 1. Září 2021
- Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání
- Čeština jako cílový jazyk I a II

Pro poradenská zařízení:

- Metodické doporučení pro poskytování služeb školských poradenských zařízení žákům s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (a z odlišného kulturního prostředí)

Z META, o.p.s.:

- Průvodce začleňováním žáků s odlišným mateřským jazykem
- Učíme češtinu jako druhý jazyk
- Organizujeme výuku češtiny jako druhého jazyka

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DiDAi4!

MATERIÁLY DO VÝUKY

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DiDAi4!

NA CO ZEJMÉNA MYSLET?

Pro koho výuku tvoříte!

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DiDAi4!

DĚKUJI ZA POZORNOST!

Mgr. et Mgr. Tereza Švandová
426146@mail.muni.cz

Použité zdroje:

- ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhláška 48/2005 Sb. ze dne 18. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Dostupný také z: https://www.msmt.cz/file/38827/
- BERNKOPFOVÁ, Michaela, Kristýna TITĚROVÁ, Tereza VÁGNEROVÁ, Barbora NOSÁLOVÁ a Jana VÁVROVÁ. *Průvodce začleňováním žáků s odlišným mateřským jazykem: Pro základní školy*. 1. Praha: META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů a Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-88171-23-2.
- IGOA, Cristina. *The inner world of the immigrant child*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014. ISBN 0-8058-8013-5.
- *Inkluzivní škola* [online]. Praha: META, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: https://www.inkluzivniskola.cz/